

Department of
**Health, Social Services
and Public Safety**

An Roinn

**Sláinte, Seirbhísí Sóisialta
agus Sábháilteachta Poiblí**

www.dhsspsni.gov.uk

Sutikimas – kokios jūsu teisēs:

Vadovas suaugusiesiems

Sutikimas – apsispręsti turite jūs

Kai gydytojas, stomatologas, medicinos sesuo, socialinis darbuotojas ar terapeutas prašo jūsų sutikimo atlikti apžiūrą, gydymą ar priežiūrą, galite rinktis. Visada galite atsakyti neigiamai arba prieš apsispręsdami prašyti išsamesnės informacijos.

Ši skrajutė padės jums geriau suprasti, kokios jūsų teisės ir ką daryti. Ji skirta suaugusiems, o artimiesiems ir globėjams, vaikams / paaugliams ir jų tėvams, žmonėms su mokymosi negalia yra atskiros skrajutės.

Tai, kas parašyta, liečia daugiausia fizinę būklę. Jei esate gydomas dėl protinių sutrikimų, taisyklės skiriasi. Daugiau informacijos rasite 5 puslapyje.

Ką iš tiesų reiškia sutikimas?

Gydytojas, stomatologas, medicinos sesuo, socialinis darbuotojas ar terapeutas, prieš pradėdamas jūsų apžiūrą, gydymą arba priežiūrą, privalo gauti jūsų *sutikimą*, t.y. leidimą. Tai gali reikšti laikytis jų nurodymų, pvz., jūsų bendrosios praktikos gydytojas gali paprašyti apžiūrėti jūsų gerklę ir jūs išsižiojate; tai reiškia, kad jūs davėte sutikimą. Kartais, priklausomai nuo siūlomo gydymo rimtumo bei nuo to, ar tai kelia pavojų ir teikia rezultatų, jūsų paprašys pasirašyti tam tikrą blanką; šis parašas reiškia sutikimą gydyti.

Tai, kaip duodate sutikimą, – pasirašote blanką ar pasakote, kad sutinkate – nėra itin svarbu. Svarbiausia, kad jūsų sutikimas būtų tikras arba galiojantis. Tai reiškia, kad:

- turite sugebėti duoti sutikimą
- jums turi būti suteikta pakankamai informacijos, kad galėtumėte apsispręsti
- turite remtis savo laisva valia, o ne, tarkime, stipria kito žmogaus įtaka.

Pagal įstatymus, jeigu esate suaugęs asmuo, sprendimus galite priimti patys, išskyrus atvejį, kai įrodytas jūsų neveiknumas. Tol, kol galite suprasti ir susidaryti nuomonę apie informaciją, dėl kurios turite apsispręsti, galite patys duoti sutikimą.

Ką daryti, jei negaliu apsispręsti?

Tarkim, pvz., po avarijos kelyje jūs nesuvokiate arba po stipraus smūgio negalite bendrauti. Tokiais atvejais žmonės, užsiimantys sveikatos apsauga, gali teikti jums gydymą, kuris, jų nuomone, jums tinkamiausias. Vienintelė išimtis yra tuo atveju, jei jūs iš anksto griežtai atsisakėte tam tikro gydymo (*žr. 4 psl.*).

Niekas (net ir vyrai, žmonos, partneriai ar artimieji) negali duoti sutikimo gydyti ar prižiūrėti kitą suaugusį žmogų. Artimieji ir draugai gali duoti tik naudingą patarimą. Jie gali papasakoti sveikatos apsaugos ir socialinės rūpybos darbuotojams apie asmens įsitikinimus ir vertybes. Pavyzdžiui, jie gali žinoti, ar asmuo anksčiau priėmė ar atsisakė tam tikro gydymo arba turi stiprią nuomonę kai kuriais sveikatos klausimais. Taigi svarbu aptarti savo nuomonę su draugais ir artimaisiais, jeigu kas nors atsitiktų.

O jei manęs paprašys leidimo dalyvauti studentams?

Gydymo metu kartais jūsų gali paprašyti dalyvauti studentams. Jei nežinote, paklauskite ką jie darys - ar jie tik stebės, užsirašinės ar apžiūrinės jus. Jei norite, galite leisti dalyvauti tik vienos lyties studentams.

Jei nenorite leisti dalyvauti studentams, visada galite atsakyti neigiamai. Tai neturės jokios įtakos jūsų priežiūros kokybei.

Ką man reikia žinoti?

Kad galėtumėte apsispręsti, sveikatos apsaugos ir socialinės rūpybos darbuotojai jums turi suteikti informaciją apie siūlomą gydymą, priežiūrą arba tyrimą. **Jeigu jums atrodo, kad nesupratote ar neturite pakankamai informacijos, turite visada klausti.**

Pavyzdžiui:

- Koks bus gydymas arba priežiūra?
- Kokių rezultatų tikimasi?
- Kokia tikimybė pasiekti gerus rezultatus?
- Ar yra alternatyvų?
- Kokie yra pavojai, jei tokių yra?
- Jeigu yra pavojų, ar jie rimti?
- Kas gali nutikti, jeigu jūs nebūsite gydomas arba prižiūrimas?

Kartais asmuo, prašantis jūsų duoti sutikimą gydymui arba priežiūrai, negalės atsakyti į jūsų klausimus. Tokiais atvejais paprašykite jų išsiaiškinti rūpimus klausimus arba suteikti galimybę pasikalbėti apie tai su kitu specialistu.

Jeigu nešnekate angliškai, paprašykite iškviesti vertėją. Taip pat galite paprašyti pateikti jums duotos informacijos vertimą. Jeigu jūs turite jutimo sutrikimų, pvz., prastai girdite arba turite kitų bendravimo poreikių, klauskite, kas jums galėtų padėti.

Jeigu jums lengviau užduoti klausimus šalia esant žmogui, kartu pasikvieskite draugą arba paklauskite apie vietines advokato paslaugas. Galite paprašyti kurio nors tos pačios lyties asmens būti kartu su jumis, kai jus apžiūrinės arba gydys.

Kiek man reikia žinoti?

Kai kurie žmonės apie savo būklę ir galimą gydymą ar priežiūrą nori žinoti kuo daugiau. Už kitus žmones sprendimus priima juos prižiūrintys asmenys. Nė vienas sveikatos apsaugos ir socialinės rūpybos darbuotojas neteiks informacijos per prievartą, pvz., apie gydymo arba medicininio įsikišimo pavojus, jeigu nenorite to žinoti. Bet atsiminkite, kad asmuo, labiausiai turintis žinoti, kas svarbiausia, esate jūs. Galbūt esate toks žmogus, kuris yra pasiruošęs rizikuoti, jeigu yra labai gerų rezultatų tikimybė. Kita vertus, jūs galite susitaikyti su kai kuriais nepatogumais, nei priimti gydymą ar priežiūrą, kuri kelia mažą pavojų pabloginti situaciją - net jeigu tai ir turėtų pagerinti jūsų būklę. Tik jūs pats galite žinoti, kas jums svarbiausia.

Per kiek laiko turiu apsispręsti?

Jūsų gydytojas, stomatologas, socialinis darbuotojas, medicinos sesuo arba terapeutas gali jus skatinti priimti tam tikrą medicininį įsikišimą, gydymą ar priežiūrą, jeigu jie mano, kad jums tai bus naudinga. Tik **jūs** turite nuspręsti, ar reikia imtis kokių nors priemonių.

Jeigu jums reikia daugiau laiko apsispręsti, pasakykite tai. Skubiais atvejais sprendimus gali tekti priimti nedelsiant, tačiau paprastai bus suteikta tiek laiko, kiek jums reikės.

Ar galiu iš anksto atsisakyti gydymo?

Jūs galite būti įsitikinęs, kad ateityje **nenorite** tam tikro gydymo. Šiuo atveju jums būtų pravartu surašyti savo pageidavimus (šis dokumentas kartais vadinamas nurodymu dėl gyvybės) ir užtikrinti, kad tai žinos artimieji. Tada, jei ateityje tokia situacija iškiltų ir jūsų būklė neleistų to pasakyti žmonėms, užsiimantiems sveikatos apsauga, jie privalėtų vykdyti ankstesnį jūsų apsisprendimą.

Labai svarbu išsamiai pagalvoti apie gydymą, kurio iš anksto atsisakote, nes galite atsisakyti gydymo, kurį galbūt norėtumėte priimti. Taip pat svarbu pasakyti artimiesiems, jeigu pakeitėte savo nuomonę, kad prireikus jie galėtų šią informaciją perduoti.

Ar galiu iš anksto pasakyti, kokio gydymo pageidauju?

Galite surašyti pageidaujamo medicininio įsikišimo arba gydymo būdus bei kokius rūpesčius jums kelia kiti būdai. Šie norai nebus privalomai vykdomi taip, kaip išankstinis atsisakymas. Jūs negalite, pvz., reikalauti tam tikro įsikišimo arba gydymo būdo, jei, sveikatos apsaugos arba socialinės rūpybos darbuotojo nuomone, jis jums netinka. Bet jeigu ateitų laikas, kai nebegalėsite priimti sprendimų ar apie juos pasakyti žmonėms, sveikatos apsaugos ir socialinės rūpybos darbuotojams būtų naudinga turėti jūsų pageidavimų sąrašą nusprendžiant, kas jums geriausia.

Jūs **negalite** prašyti ko nors draudžiamo įstatymais, pvz., eutanazijos.

Ką daryti, jeigu sergu protine liga?

Jeigu sergate protine liga, dažniausiai galėsite duoti sutikimą arba atsisakyti gydymo. Tačiau jeigu turite sunkią protinę negalią, jums gali tekti būtinai gydytis ligoninėje, remiantis 1986 m. (*Šiaurės Airijos*) *Įsakymu dėl protinės sveikatos*. Jei taip atsitiktų, jūs galite būti gydomas arba prižiūrimas dėl savo protinės negalios, net jeigu ir nedavėte sutikimo. Šiuo atveju asmenims taikomos apsaugos priemonės.

Vis dėlto šis įstatymas taikomas tik protinės negalios gydymui. Taip pat jūs galite turėti ir fizinę negalią (susijusią su jūsų organizmu), kuri neturi nieko bendro su jūsų protine būkle. Jei tam siūlomas gydymas, galite rinktis, ar jį priimti ar atsisakyti tol, kol pakankamai suvokiate apie pasirinkimą priimti sprendimus.

Tarkime, aš nepatenkintas tuo, kaip manęs prašoma duoti sutikimą?

Atitinkamiems sveikatos apsaugos arba socialinės rūpybos darbuotojams išreikškite savo susirūpinimą, kad jie galėtų jums padėti. Bet jei vis dar nesate patenkinti, turite teisę skųstis. Kaip tai atlikti, galite sužinoti iš sveikatos apsaugos ir asmeninių socialinių paslaugų organizacijos, atsakingos už jūsų priežiūrą. Taip pat turite teisę kreiptis pagalbos į vietos Sveikatos apsaugos ir socialinių paslaugų tarybą, kuri atstovauja visuomenės interesams ir teikia informaciją, patarimus bei pagalbą sveikatos apsaugos ir socialinės rūpybos klausimais.

Pageidaujate išsamesnės informacijos apie sutikimą?

Čia išvardytos organizacijos, į kurias galite kreiptis dėl pagalbos ir paramos, liečiančios sutikimo gydymui ir priežiūrai davimą.

Sveikatos apsaugos ir socialinių paslaugų tarybos

**Rytų sveikatos apsaugos ir socialinių paslaugų taryba
(Eastern Health and Social Services Council)**

1st Floor
McKelvery House
25-27 Wellington Place
Belfast
BT1 6GQ
Tel. 028 9032 1230
Minicom: 028 9032 1285
El. paštas: ecouncil@ehssc.n-i.nhs.uk

**Pietų sveikatos apsaugos ir socialinių paslaugų taryba
(Southern Health and Social Services Council)**

Quaker Buildings
High Street
Lurgan
BT66 8BB
Tel. 028 3834 9900
Minicom: 028 3834 6488
El. paštas: reception@shssc.n-i.nhs.uk
Tinklapis: www.shsscouncil.net

**Šiaurės sveikatos apsaugos ir socialinių paslaugų taryba
(Northern Health and Social Services Council)**

8 Broadway Avenue
Ballymena
BT43 7AA
Tel. 028 2565 5777
Minicom: 028 2565 5777
El. paštas: info@nhssc.n-i.nhs.uk
Tinklapis: www.nhssc.org

**Vakarų sveikatos apsaugos ir socialinių paslaugų taryba
(Western Health and Social Services Council)**

“Hilltop“
Tyrone and Fermanagh Hospital
Omagh
BT79 0NS
Tel. 028 8225 2555
Minicom: 028 8224 8389
El. paštas: lpreston@hilltop.n-i.nhs.uk

Mencap

Segal House,
4 Annadale Avenue

Belfast

BT7 3JH

Tel. 028 9069 1351

Šeimos konsultanto linija: 084 5763 6227

El. paštas: mencapni@mencao.org.uk

Tinklapis: www.mencap.org.uk

**Įstatymų centras (Šiaurės Airijos)
(Law Centre (NI))**

124 Donegall Street

Belfast

BT1 2GY

Tel. 028 9024 4401

Konsultacijų linija: 028 9024 4401

(nuo 9.30 iki 13 val.)

Minicom: 028 9023 9938

El. paštas: admin.belfast@lawcentreni.org

Tinklapis: www.lawcentreni.org

Teikia informaciją, pagalbą ir paslaugas vaikams ir suaugusiesiems su mokymosi negalia.

Susijęs su socialinio aprūpinimo vykdymu ir tobulinimu Šiaurės Airijoje, o taip pat teikia bendruomenės teisinių konsultacijų paslaugą.

Departamentas šį dokumentą išplatins airių kalba, kinų kalbos Kantono dialektu, garsajuostėse ir išspausdintą Brailio raštu, taip pat atsižvelgs į prašymus pateikti vertimus į kitas tautinių mažumų kalbas.

Sveikatos apsaugos, socialinių paslaugų ir viešosios saugos departamentas

Castle Buildings

Belfast BT4 3SQ

Telefonas 028 9052 0534

Tekstinis telefonas 028 9052 7668

www.dhsspsni.gov.uk/consent

Kontrolinis Nr. 202/02